

Koralliansen

v/ sekretariatslederene i Koralliansen

kor@musikk.no

Musikkutvalget

<https://nettsteder.regjeringen.no/musikkutvalget/>

Innspill til NOU om helhetlig gjennomgang av musikkfeltet

Koralliansen er en samarbeidsplattform for sju kor- og dirigentorganisasjoner i Norge, og representerer til sammen over 170.000 sangere. På vegne av medlemskor i alle norske kommuner, takker Koralliansen for muligheten til å gi innspill til pågående gjennomgangen av musikkfeltet.

Om Koralliansen

Gjennom følgende deltakerorganisasjoner representerer Koralliansen det desidert største området innen NOUens utredningsmandat, musikkfeltet:

- [Foreningen Norske kordirigenter](#)
- [Norges kirkesangforbund](#)
- [Norges Korforbund](#)
- [Norsk Sangerforbund](#)
- [Norsk sangerforum](#)
- [Ung i kor](#)
- [Ung Kirkesang](#)

De sju organisasjonene som samarbeider i Koralliansen er også medlemmer i Norsk musikkråd, de fleste er også med i Musikkens studieforbund. Flere har også direkte medlemskap i Kulturalliansen og Frivillighet Norge, og deltar som partnerorganisasjoner i krafttak for sang.

Koralliansen administrerer den nasjonale satsingen på kordirigenter, støttet av Kulturdepartementet med om lag 3 millioner kroner årlig, som muliggjør kurs og tiltak som gagnar kordirigenter i Norge og hever kvaliteten på kordirigentutdanningen. Virkemiddelet er svært viktig for å sikre dirigenter og instruktører til hele kor-Norge, både det profesjonelle og det frivillige.

Sangens rolle i samfunnet

Sang er viktig som uttrykksform, men er også kilde til glede, læring, utvikling, tilhørighet, fellesskap, identitet og forståelse. Koralliansen fremmer sang som bærebjelke i norsk kulturliv og som en svært viktig identitetsskaper som styrker både enkeltindividet og framveksten av mer mangfoldige og inkluderende samfunn lokalt, regionalt og nasjonalt.

Koralliansen er bekymret for at redusert satsing på sang i skolen og samfunnet ellers kan føre til en forvitring av verdifellesskapet vi har tatt for gitt fram til i dag.

Om våre innspill til NOU om helhetlig gjennomgang av musikkfeltet

Koralliansen jobber allerede målrettet innenfor alle Regjeringens mål med utredningen av musikkfeltet; (1) å bedre vilkårene for musikkvirksomhet, (2) bruke ressursene mest mulig effektivt for (3) fortsatt å ha et levende musikkliv i hele landet.

Vi opplever at de Musikkutvalgets definerte temaområder for utredningsarbeidet er relevante, og støtter at det er etablert arbeidsgrupper innenfor alle temaområdene. Koralliansen gir herunder noen generelle innspill, samt innspill og kommentarer til det enkelte temaområde.

Koralliansen foreslår tiltak under hvert temaområde, men framhever anbefalte tiltak under følgende tre temaområder i prioritert rekkefølge:

- **Inkludering, rekruttering og deltakelse (temaområde 1)**
- **Økonomi, finansiering og forvaltning av tilskuddsordninger (temaområde 7)**
- **Egnede lokaler, utstyr og annen infrastruktur (temaområde 5)**
- **Samarbeid med kommunen og andre offentlige aktører (temaområde 4)**

Generelle innspill

Koralliansen vil på det sterkeste advare mot å undervurdere samfunnsrollen frivilligheten har på sang- og musikkfeltet. Frivilligheten favner flest deltakere og størstedelen av aktiviteten innen musikkfeltet, og ivaretar daglig grunnleggende og fundamentale behov både for folkehelsen/enkeltmennesket, i nærmiljøet og for samfunnet som helhet. Frivilligheten bærer også det profesjonelle musikkfeltet på sine skuldre.

Frivilligheten har ofte svakere og mindre klare stemmer enn de profesjonelle. Vi oppfordrer Musikkutvalget til å være oppmerksom og bevisst dette, når det gjør sine helhetlige vurderinger og anbefalinger av tiltak og innretning av virkemidler.

Innspill etter temaområde

Herunder er våre kommentarer og anbefalte tiltak innenfor de definerte temaområdene.

1. Inkludering, rekruttering og deltakelse

Organisasjonene tilknyttet Koralliansen arbeider målrettet med rekruttering, inkludering og mangfold. Dette er gjerne rettet mot koraktiviteter, opplæring og ikke aktivt arbeid med medlemsvekst i organisasjonene. Koralliansen mener det er et økt behov for systematisert og metodisk arbeid som styrker inkludering og mangfold i musikkfrivilligheten og sikrer at alle samfunnsgrupper kan være representert og aktive deltakere i musikkaktivitet.

Systematisert og metodisk arbeid for å møte behovene til et mangfoldig samfunn bedre, krever økt samarbeid på tvers av organisasjoner. Tilrettelegging for slike

samarbeidsarenaer styrker både den enkelte organisasjon og bidrar til en rikere og mer variert musikalsk opplevelse for alle.

Koraktivitet er i seg selv inkluderende fellesarenaer i lokalsamfunnet. Likevel sliter med å få med alle. Om vi skal nå flere, må vi tenke og lære nytt. Det handler om to ting:

- Vi må forstå nye målgrupper, og målgruppene må forstå at de er ønsket i musikkaktiviteten.
- God musikkopplæring koster, og vi trenger enkle ordninger som ivaretar verdigheten til de som ikke kan betale det det koster å være med.

I dag oppleves støtteordningene på inkludering av barn og unge som sterkt rettet mot organisasjoner med *målgruppen* som formål. For organisasjonene er aktiviteten formålet, og målet må være å inkludere barn og unge i aktiviteter som allerede finnes og fungerer godt.

Et mangfoldig profesjonelt musikkliv starter med det lokale laget. Det frivillige musikklivet er inngangsporten. Det kan ikke bare være de med ressurssterke foreldre som får bli med på musikkaktivitet. Alle barn må få muligheten til å oppdage interesse og talent. Systematisk utelukkelse av deler av befolkningen vil føre til at vi får færre forbilder med mangfoldig bakgrunn.

Idretten får 150 millioner til inkluderingsarbeid. Musikkorganisasjonene har behov for tilsvarende midler til barn og unge som ønsker å drive med musikkaktiviteter. Vi trenger ordninger som treffer bedre. Vi må vekk fra satsinger som forventer resultater på et halvt år, og innse at endrings- og inkluderingsarbeid tar tid. Saksbehandlere på søknader fra musikk- og kulturorganisasjoner må ha kompetanse på feltet.

Anbefalte tiltak

Kartlegge nivå av mangfold og inkludering i kor og musikkforeninger for økt kunnskap om grupper som er underrepresentert og hvilke behov de har.

Utvikle inkluderingsstrategier og handlingsplaner for inkludering som spesifikt adresserer barrierer for deltakelse, i samarbeid med aktuelle grupper og samfunnsaktører.

Implementere opplæringsprogrammer for dirigenter, styremedlemmer og frivillige om betydningen av inkludering og mangfold, samt beste praksis for å skape et inkluderende miljø.

Tilby fleksible aktiviteter og repertoar som imøtekommer ulike kulturer og musikkstiler, og tilpasse øvelser og konserter slik at de er tilgjengelige for bredere grupper.

Innføre systemer for fortløpende evaluering av inkluderingstiltak, slik at man kan justere og forbedre innsatsen basert på tilbakemeldinger og resultater.

Ordninger med varighet 3-5 år for store nasjonale inkluderingsatsinger som bygger kompetanse og verktøy og som inspirerer frivillige på lokalt nivå til å gjøre endringer som inkluderer flere.

Midler med et kortere tidsspenn til rekrutterende og inspirerende aktiviteter uten at det blir for kostbart å delta.

Måter å måle medlemmer på som hensyntar at noen medlemmer kan være aktive uten å betale kontingent. Vi må finne gode ordninger for gratispassasjerene, altså støtte til kontingenter, deltakeravgifter og reise for de som ellers ikke kunne vært med. Støtten barne- og ungdomsorganisasjon får i dag teller kun medlemmer som kan betale kontingent, mens de vi faktisk trenger støtte for, ikke teller i det hele tatt og heller ikke gir rett til støttemidler.

2. Samarbeidet med profesjonelle aktører

Det alt vesentlige av kor er frivillige ensembler, profesjonelle korensembler utgjør et svært lite mindretall. Korfrivilligheten skaper sømløshet med det profesjonelle musikkmiljøet. Samspeillet er essensielt for å fremme musikalitet, kvalitet og engasjement i korene og bidrar til et rikere kulturliv lokalt, regionalt og nasjonalt.

Korledelse er et yrke. Ikke alle har samme tilnærming til korledelse som profesjon og yrke, som Koralliansen har. Frivillighet kan eksempelvis framstå som ideal for korledere i enkelte lavkirkelige miljøer. Koralliansen påtar seg det viktige ansvaret for opplæringen av dirigenter. Dette inkluderer kurs- og utdanningsprogrammer med erfarne musikere og pedagoger for både aspiranter og etablerte dirigenter, aktivt arbeid for å øke antallet kordirigenter for et mer profesjonelt og strukturert musikkmiljø, arrangementer, seminarer og workshops der dirigenter kan dele erfaringer, lære av hverandre og bygge relasjoner.

Korfeltet har skapt et fundament for bærekraftig og kvalitetsrik utvikling av både det frivillige og det profesjonelle musikkmiljøet i Norge. Våre medlemskor ledes hovedsakelig av profesjonelle instruktører/dirigenter fra kulturskolen eller engasjert av ensemblet selv. Pedagogisk virksomhet i det frivillige musikklivet er samlet sett den største arbeidsgiveren for profesjonelle musikere, dirigenter og pedagoger og utgjør hovedinntekten for mange profesjonelle kunstnere i Norge.

Økt støtte til lokale lag gjør at de kan holde på viktige profesjonelle instruktører. Korfeltet sliter med å betale de profesjonelle det de ønsker, jfr. krav fra fagforeningene. Profesjonelle ønsker å jobbe med de frivillige, men barne- og ungdomsorganisasjonene trenger økt grunnstøtte for å lønne profesjonelle instruktører til arrangementer som helgekurs og sommersamlinger. Instruktørlønn er den desidert største utgiften, men utrolig viktig for å holde på barn og unge i kulturlivet. Det påhviler korfeltet et stort ansvar for å sikre eksisterende dirigenter arbeid og utdanne fremtidige dirigenter som på sikt vil dirigere både barn og unge, profesjonelle ensembler og amatørkor.

Koralliansen mener det må bli status å lede barn og unge! Kulturdepartementet kan ikke beordre folk til å være glad i musikk. Men man kan påvirke statusen slik at man kan være stolt av å være barnekordirigent eller jobbe med barna og ungdommene som skal løfte kulturen i Norge fremover.

Anbefalte tiltak

Videreføre og sikre gode kurs- og utdanningsmuligheter for dirigenter

Satsing på profesjonelle vokalensembler og kor som har sitt arbeid i regioner

Utdanne ensemblesangere

Øke statusen til kor- og musikkledelse av barn og ungdom

3. Profesjonalisering og frivillighet

I 2024 har Regjeringen kommet med presiseringer i [arbeidsmiljøloven](#) som frivillige lag og organisasjoner, inkludert kor, må forholde seg til. Et av de viktigste aspektene er at bevisbyrden for hvorvidt man er en oppdragsgiver eller en arbeidsgiver, nå ligger hos koret. Kor må nå dokumentere hvordan de håndterer ansvarsforhold og ulike utfordringer som kan oppstå i forbindelse med drift. Dette er en betydelig skjerping av formelt og juridisk ansvar som gjør det enda vanskeligere å rekruttere til frivillige styrearbeid. For den store korfrivilligheten er det avgjørende å ha forutsigbare avtaler som hensyntar behovene til både dirigent og kor og – ikke minst – forebygger konflikter arbeidsrettslig ansvar.

Anbefalte tiltak

Veileder og/eller standard avtalemal fra Arbeids - og inkluderingsdepartementet for musikkfrivilligheten, jmf. presiseringer i Arbeidsmiljøloven 2024

4. Samarbeid med kommunen og andre offentlige aktører

Korfeltet opplever at det er stor forskjell på hvordan kommuner og andre offentlige aktører samarbeider med kor. Koralliansen mener det er behov for at kommunenes ansvar for å tilrettelegge for kor- og musikkaktivitet tydeliggjøres og forsterkes.

Anbefalte tiltak

Tydeliggjøre og forsterke kommunenes ansvar for å tilrettelegge for musikkaktivitet gjennom driftstilskudd til lag og foreninger og egnede øvingslokaler. Det bør vurderes å innføre gebyr for kommuner som ikke tilrettelegger med f.eks øvingslokaler.

Sikre at brukere i frivillig musikkliv får gi innspill til kommunenes kulturbudsjett og i byggeprosesser for bygninger som kan romme kulturaktivitet eksempelvis skoler, kulturhus, kirker mv.

Sikre et godt sangtilbud i alle skoler gjennom samarbeid mellom kulturskole, frivillige lag og andre kompetente ressurspersoner, som for eksempel dirigenter og musikkpedagoger.

5. Egnede lokaler, utstyr og annen infrastruktur

Åtte av ti kor øver i lokaler som ikke er optimale for korsang. Dette påvirker kvaliteten på øvelser og hemmer musikalsk utvikling. Norsk musikkråd har en viktig rolle i å videreføre sin kompetanse innen akustikkmåling, slik at korene kan finne lokaler som gir best mulig lydforhold. Musikkfrivilligheten bør etter vår mening inkluderes i planarbeidet for nye skoler og kulturbygg, slik at lokalene også er tilpasset musikk- og koraktivitet. Et viktig

aspekt i dette, er å sikre forskriftsfesting av spillemidler til kulturformål tilsvarende det idretten allerede har.

Anbefalte tiltak

Opprydding og forskriftsfesting av spillemidler for kultur, slik at de tilfaller det frivillige kulturlivet

Sikre at musikkfrivilligheten involveres i planarbeidet for nye offentlige bygg som kan romme kulturaktivitet

Sikre musikkfrivilligheten gratis tilgang til øvingslokaler i offentlige skoler

6. Anerkjennelse og bruk av gevinster for individ og samfunn

Det er velkjent og veldokumentert at koraktivitet har en rekke positive effekter for enkeltmenneskers mentale og fysiske kapasitet. Dette gjelder for individer i alle aldre, men koraktiviteten kan de kommende årene få spesielt stor betydning for kommuner som opplever stor vekst i andel eldre og personer med demens. Frivillige kor ivaretar også viktige samfunnsoppgaver som å bidra til tillit, tilhørighet, deltakelse og fellesskap i lokalsamfunnet og motvirke diskriminering og utenforskap. Det samlede kor- og musikkfeltets organisering kan samtidig antas å kunne få økt nasjonal beredskapsmessig betydning.

Anbefalte tiltak

Utrede korfeltets verdipotensial til å håndtere samfunnsutfordringer som folkehelse, demografi, integrering og utenforskap, samfunnsbygging, jobb- og verdiskapingseffekt samt organisatorisk beredskapsmessige betydning for nasjonen.

7. Økonomi, finansiering og forvaltning av tilskuddsordninger

Kor har de siste årene opplevd markant økning i driftskostnadene, ikke minst knyttet til lønn og honorarer, kostnader til noter, konserter, arrangementer og leie av øvingslokaler.

Kor må kunne betale anstendige lønninger for å tiltrekke og beholde dyktige dirigenter. Mange kor leier øvingslokaler, og må kunne leie gode lokaler også i byområder med stor etterspørsel. Kor trenger et variert repertoar, men økte kostnader til markedsføring, teknisk utstyr, leie av lokaler og honorarer til gjestemusikere, har bidratt til betydelig økte driftskostnader for svært mange kor. Samtidig har økte krav til dokumentasjon og rapportering blitt svært ressurskrevende, ikke minst for de frivillige hvor flere ser seg nødt til å kjøpe eller ansette administrativt personell. Det frivillige musikklivet har i dag ingen rammeavtale med TONO. Dette øker den administrative belastningen på musikkfeltet ytterligere.

Aktivitetsmidler for kor er fordelt på to ordninger, konsertstøtte samt produksjons- og driftsstøtte. Støtten skal stimulere musikalsk utvikling og økt kvalitet i det lokale korlivet, øke samarbeidet mellom kor og profesjonelle aktører og gi publikum gode og varierte konsertopplevelser. Aktiviteten i kor er økende og er tilbake på samme nivå som før pandemien. I 2023 ble det søkt om totalt kr 47,6 millioner til Aktivitetsmidler for kor,

mens rammen for tildeling er på kr 12,7 millioner. Dette gir et gap på kr 34,9 millioner (275%). Vi er kjent med flere kor også har sluttet å søke ordningen, på grunn av det store gapet mellom behov og pottens størrelse.

På mindre steder er koret en viktig leverandør av kultur til befolkningen. Med svært begrensede midler tilgjengelig, er det krevende å gjennomføre større prosjekter eller leie inn profesjonell(e) musiker(e) for en mindre konsert. Dette svekker det kulturelle økosystemet, hvor bredden skaper eliten og eliten løfter bredden.

Anbefalte tiltak

Styrke aktivitetsmidlene til kor for å redusere gapet mellom behov og ramme

Gjennomføre rammeavtalen med TONO med forhåndsgodkjenning av framføring av rettighetsbelagt musikk for kor, korps og orkestre for konserter med billettinntekter under 50.000

En helhetlig gjennomgang av det offentlige krav til kvalitet, dokumentasjon og rapportering innen det frivillige musikk- og kulturfeltet med tanke på forenkling.

8. Frivillig musikkliv som arena for opplæring

Viser til innspill gitt under temaområde 2 om viktigheten av gode opplærings- og utdanningstilbud for dirigenter, og hvordan Koralliansens har tatt ansvar for dette innen korfeltet. Dette sikrer nødvendige ressurser og kvalitet på musikkopplæringen i korene. Dersom kravene til frivillighetens juridiske ansvar og profesjonalitet overfor det offentlige vedvarer og/eller fortsetter å øke, bør det vurderes å etablere statlig finansierte ordninger for leder- og styreopplæring i det frivillige musikklivet.

Anbefalte tiltak

Organisasjonene må sikres tilstrekkelig finansiering til å tilby tilpasset dirigent- (og leder) utdanning som kurs, stipender og mentorordninger mv

9. Samarbeidsstrukturer og organisatoriske kapasiteter

Dagens samarbeidsstrukturer og organisatoriske kapasiteter innenfor korfeltet, krever en kikk på historien. Korsang har eksistert til alle tider. Først på midten av 1800-tallet begynte vi å organisere oss i kor og snakke om korbevegelsen i Norge og Norden. De første korene ble etablert av akademikere, håndverkere, handelsstand og arbeidere. Fra 1860 bredte korbevegelsen seg fra byene og utover bygdene, godt hjulpet av lokale og landsomfattende sangerstevner. I 1870 ble det første damekoret stiftet.

Korbevegelsen førte til at korene også dannet forbund. Det første, Norsk sangerforbund, ble stiftet 1. mai 1908 som en reaksjon på at det var for få arbeidersanger på sangstevnene. Norges Landssangerforbund ble stiftet i 1921 etter lang modningstid, uten at blandede kor og kvinnekor fikk adgang. Dermed ble Norges Sangerlag stiftet i 1929, som i formålsparagrafen skulle være politisk og religiøst nøytral og vektlegge opplysning og opplæring. De neste tiårene sørget Sangerlaget for at korledere i hele

landet fikk grunnleggende dirigentopplæring, drev noteforlag og la grunnlaget for egen skole med vekt på musikkfag (Toneheim Folkehøgskole, startet i 1946).

På 60-70-tallet gikk korbevegelsen tilbake, og sangerforbundene fusjonerte. Samtidig kom det politisk påtrykk om egne forbund for de unge. Norges Barne- og Ungdomskorforbund ble derfor opprettet i 1984, Norges Korforbund i 1985. Ung kirkesang ble skilt ut fra Norges kirkesangforbund som egen barne- og ungdomsorganisasjon i 1996.

Barne- og ungdomsorganisasjonene får i dag sin driftstøtte fra Bufdir med krav om at mesteparten av medlemmene, og minst halvparten av styret, skal være under 26 år. Voksenorganisasjonene får sin driftstøtte gjennom Norsk musikkråd.

I 1988 ble FONOKO (Foreningen Norske Kordirigenter) opprettet for å samle dirigentene. Norsk sangerforum ble opprettet i 2009 av kor som ønsket å være medlem i Norsk musikkråd etter at Norges Korforbund meldte seg ut.

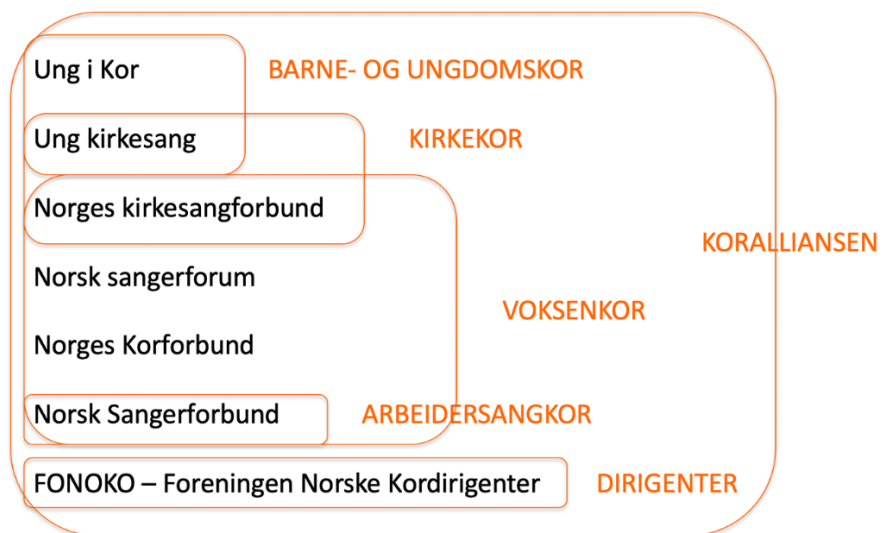
På midten av 2010-tallet oppsto et behov for å samordne korfeltet, blant annet for å styrke satsingen på kordirigenter. Til tross for at organisasjonene så svært ulike ut, ble Koralliansen opprettet i 2014 med seks av sju organisasjoner. Fra januar 2016 var alle med, og den første fellesavtalen for hvordan organisasjonene forholder seg til hverandre og hverandres målgrupper signert. Året etter lyktes alliansen å sikre midler til en dirigentsatsing som

når alle landets kordirigenter.

Koralliansen har også lyktes med oppstart av barnekorledelse ved Norges musikkhøgskole, og jobber i dag sammen i mange politiske saker.

Kartet over det komplekse korlandskapet ser altså slik ut i dag:

KORALLIANSEN – EN SAMLET STEMME FOR KOR

I tillegg finnes det mange uorganiserte sangere og kor i organisasjoner hvor formålet ikke først og fremst er korsang (f.eks Acta, Normisjon, KFUM-KFUK mv.)

Færre organisasjoner på korfeltet?

Korbevegelsen kjennetegnes ved at den er nært knyttet til en kirke, skole eller lokalsamfunn med begrenset nedslagsfelt for rekruttering. Det er veldig få

generasjonskor, men langt flere kor med sangere over 26 år enn korps og orkestre med medlemmer over 26 år. Det er umulig å samle korbevegelsen i en organisasjon med likevekt mellom barn/unge og voksne, med tanke på økonomi (korpsorganisasjonene har over 50 prosent medlemmer under 26 år og kan derfor hente ut midler fra Bufdir) og vektingen av barn og unges innflytelse på egen organisasjon. Kirkekororganisasjonene har på samme tid et annerledes fokus enn de verdslige organisasjonene, mens FONOKO består av enkeltmedlemmer og ikke kor.

Korfeltet skiller seg også fra instrumentalistene med få arbeidsplasser for profesjonelle korsangere. Vi har en veldig stor bredde og en svært liten profesjonell topp. Dette gjør ordninger for kor på høyt nivå (hvor korene fortsatt er organisert som amatørkor uten sangere som henter ut lønn) enda viktigere.

Organisasjonene samarbeider godt om felles tiltak gjennom Koralliansen, men opprettholder organisasjonenes særpreg, innsikt og spisskompetanse innenfor sine målgrupper. Samarbeidet innenfor korfeltet har i ti år blitt godt ivaretatt gjennom Koralliansen, og de sju organisasjonene opplever at samarbeidet øker deres samlede organisatoriske kapasitet. Vi er klar over korfeltet også består av mange uorganiserte sangere, kor i andre forbund og profesjonelle kor. Likevel oppleves dagens organisering av korfeltet som en god løsning både økonomisk og organisatorisk, for kororganisasjonene og deres medlemmer.

Anbefalte tiltak

Musikkfeltet er bredt og variert. Dette krever ulik organisering, tilpasset hvert felts egenart. Framfor strømlinjeforming, bør organisatorisk kapasitet utvikles gjennom stimulering og styrking av samarbeid innenfor og på tvers av de enkelte felt.

Oslo / 30.12.2024

Ragnhild Zetterstrøm,
Norges kirkesangforbund

Nils Hidle,
Ung kirkesang

Victoria Liedbergius,
Ung i kor

Rune Frank Brunslid,
Norges Korforbund

Birgit Annie Stav
Norsk Sangerforbund

Inga Sandve,
Fonoko

Sigurd Engesnes,
Norsk sangerforum
